

**T.C.
AĞRI VALİLİĞİ**

**Zirai Kalkınma Faaliyet Planı
(2026 - 2027)**

SUNUŞ

Tarım ve hayvancılık, Ağrı ilimizin ekonomik ve sosyal yapısının temelini oluşturan, kırsal kalkınmanın en önemli lokomotif sektörleridir. Geniş mera varlığı, yüksek rakımı, zengin biyolojik çeşitliliği ve geleneksel üretim kültürü ile Ağrı ili; özellikle hayvancılık, yem bitkileri üretimi ve bitkisel üretimde stratejik bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin etkin, sürdürülebilir ve katma değeri yüksek bir yapıya kavuşturulması; hem üreticilerimizin refahının artırılması hem de ülke tarımına katkı sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir.

Küresel iklim değişikliği, girdi maliyetlerindeki artış, kırsal nüfusun azalması ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi güncel sorunlar; tarım sektöründe planlı, bütüncül ve sonuç odaklı yaklaşımları zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan Ağrı İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Zirai Kalkınma Faaliyet Planı, ilimizin mevcut tarımsal yapısını güçlendirmeyi, üretim kapasitesini artırmayı ve tarım sektörünü geleceğe daha dirençli hale getirmeyi hedeflemektedir.

Faaliyet planı; ilimizin tarımsal envanteri, üretim desenleri, kırsal sosyo-ekonomik yapısı, mevcut sorunları ve fırsatları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bitkisel üretim, hayvancılık, su ve toprak kaynaklarının korunması, mera yönetimi, tarımsal altyapı yatırımları, çiftçi eğitimleri, destekleme ve hibe mekanizmaları ile kırsal kalkınma başlıkları bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Aynı zamanda kamu kurumları, üretici örgütleri, üniversiteler ve ilgili paydaşlarla iş birliği esas alınmıştır.

Bu faaliyet planı ile tarımsal üretimde verimliliğin artırılması, atıl durumdaki işletmelerin yeniden üretime kazandırılması, genç ve kadın çiftçilerin tarıma katılımının teşvik edilmesi, hayvansal üretimde sürdürülebilirliğin sağlanması ve doğal kaynakların korunarak gelecek nesillere aktarılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, üreticilerimizin gelir düzeyinin yükseltilmesi ve kırsal yaşam kalitesinin artırılması temel öncelikler arasında yer almaktadır.

Ağrı İl Tarım ve Orman Müdürlüğü olarak; çiftçilerimizin emeğini merkeze alan, sahadan gelen ihtiyaçlara cevap veren ve uygulanabilirliği yüksek politikalar üretmeye kararlıyız. Bu faaliyet planının, ilimizin tarım ve hayvancılık sektörüne yön verecek yol haritası olacağına ve tüm paydaşların katkılarıyla başarıyla hayata geçirileceğine olan inancımız tamdır. **Tüm tarım faaliyetlerinin hayata geçirilmesi ile birlikte kırsal nüfusun düşüş hızı yavaşlayan bir seyir izleyecek, hem istihdam hem de gelir getirici projelerle birlikte kırsal kalkınma lokomotif bir nitelik arz edecektir.**

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
KISALTMALAR	4
TABLolar	4
ŞEKİLLER	4
1.AMAÇ VE KAPSAM	5
2.İL HAKKINDA GENEL BİLGİLER	5
3.TARIMSAL YATIRIM POTANSİYELİ	7
3.1. Organize Tarım Bölgeleri	7
3.2. Coğrafi İşaret Ve Ağrı İline Ait Coğrafi İşaretili Ürünler	7
3.3. Ağrı İlinde Ziraî Kalkınma İçin Stratejik Öncelikler	7
3.3.1. İlimizde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği	8
3.3.2. İlimizde Büyükbaş Hayvan Yetiştiriciliği	14
3.3.3. İlimizde Sütçülük	19
3.3.4. İlimizde Su Ürünleri Yetiştiriciliği	22
3.3.5. İlimizde Arıcılık	25
3.3.6. İlimizde Kanatlı Yetiştiriciliği	28
3.3.7. İlimiz Çayır Meralarının Mevcut Durumu	30
3.3.8. İlimiz Bitkisel Üretiminin Mevcut Durumu	33
4.PLANLANAN DİĞER YATIRIMLAR	46
4.1. Ahırlar Projesi	46
4.2. Tarıma Dayalı Sanayi Kuruluşları Oluşturulması	46
4.2.1. Un Fabrikası Projesi	46
4.2.2. Yem fabrikası Projesi	46
4.2.3. Organik Gübre Fabrikası Projesi	47
4.3. At Üretim Çiftliği Kurulması	48
4.4. Sulama Alanlarının Arttırılması	48
5.TARIMA DAYALI DESTEK VE KREDİLER	49
5.1.Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) (2021-2026)	49
5.2.Tarım Ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Tarafından Desteklenen Yatırım Konuları	49
5.3. Serhat Kalkınma Ajansı (SERKA) Tarafından Desteklenen Faaliyetler	49
5.4. DAP Bölge Kalkınma İdaresi Tarafından Desteklenen Yatırım Konuları	49
6.PROJELER	51
6.1. 2026 Yılı İçin Sunulan ve Onaylanan Projeler	51
6.2. İl Müdürlüğümüz Tarafından 2026 Yılı İçin Tarım ve Orman Bakanlığına Sunulup Onay Bekleyen Projeler	51
6.3. İl Müdürlüğümüz Tarafından 2026 Yılı İçin Planlanan Diğer Projeler (DAP, Özel İdare, SERKA)	53
7.İZLEME VE DEĞERLENDİRME	55
7.1. İzleme Süreci	56
7.2. Değerlendirme Süreci	57

Kısaltmalar

SERKA	Serhat Kalkınma Ajansı
DAP	Doğu Anadolu Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı
KKYDP	Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı
TKDK	Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
BÜGEM	Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü
TAKE	Tarım arazilerinin kullanımının etkinleştirilmesi
BSÜGM	Balıkçılık ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü
TAGEM	Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
HAYGEM	Hayvancılık Genel Müdürlüğü
TMO	Toprak Mahsulleri Ofisi
Ağrı İTOM	Ağrı İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
ESK	Et ve Süt Kurumu
DSYB	Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği
DKKYB	Damızlık Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği
Ağrı İÇÜ	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
OİM	Orman İşletme Müdürlüğü
Ağrı MEM	Ağrı Milli Eğitim Müdürlüğü
TKK	Tarım Kredi Kooperatifi
VHO	Veteriner Hekimler Odası
ZMO	Ziraat Mühendisleri Odası
AAYB	Ağrı Arı Yetiştiricileri Birliği
SYDK	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
Kısa vade	0-1 yıl
Orta vade	1-2 yıl
Uzun vade	2 yıl üstü

Tablolar

Tablo 1: Ağrı İline Ait Genel Bilgiler	5
Tablo 2: Yıllar İtibariyle Tarımsal Üretim Miktarı ve Üretim Alanı (Ton – Da)	6
Tablo 3: İldeki Hayvan Varlığı (Baş/Adet)	6
Tablo 4: Su Ürünleri Üretim Miktarı ve Üretim Kapasitesi	6
Tablo 5: Küçükbaş Hayvan Varlığı ve Hedefler Tablosu	9
Tablo 6: Büyükbaş Hayvan Varlığı ve Hedefler Tablosu	15
Tablo 7 : İlimizde Bulunan Barajlar ve Göletler Tablosu	23
Tablo 8: Yıllar İtibariyle Arı Varlığı Tablosu	26
Tablo 9: Bitkisel Ürün (Tarla Bitkileri) Üretim Miktarları(Bin Ton)	35
Tablo 10: Bitkisel Ürün (Sebze ve Meyve) Üretim Miktarları(Bin Ton)	36
Tablo 11: İlçe Bazlı Meyve Üretimi ve Hedefleri Tablosu	36
Tablo 12: İlçe Bazlı Sebze Üretimi ve Hedefleri Tablosu	37
Tablo 13: Öne Çıkan Tarla Bitkileri Tablosu	37
Tablo 14: İzleme Tablosu	56
Tablo 15: Değerlendirme Tablosu	57

Şekiller

Şekil 1:Ağrı İli Haritası	5
---------------------------------	---

1. AMAÇ VE KAPSAM

Ağrı İl Tarım ve Orman Müdürlüğü tarafından hazırlanan Zirai Kalkınma Faaliyet Planının amacı; ilin sahip olduğu tarımsal potansiyelin etkin ve sürdürülebilir şekilde değerlendirilmesini sağlamak, bitkisel üretim ve hayvancılık başta olmak üzere tüm tarımsal faaliyetlerde verimlilik ve kaliteyi artırmak, çiftçilerimizin gelir düzeyini yükseltmek ve kırsal kalkınmayı güçlendirmektir. Plan; Ağrı ilinin iklim, toprak, mera ve su kaynakları gibi doğal avantajları ile mevcut sorun ve ihtiyaçları dikkate alınarak oluşturulmuş olup, tarımsal üretimde planlı gelişimi, modern üretim tekniklerinin yaygınlaştırılmasını, gıda arz güvenliğinin sağlanmasını ve çevreye duyarlı üretim anlayışının benimsenmesini hedeflemektedir. Bu kapsamda faaliyet planı; bitkisel üretim, hayvancılık, su ürünleri, arıcılık, mera ve yayla yönetimi, tarımsal altyapı, çiftçi eğitimi ve destek mekanizmalarını kapsayan bütüncül bir yol haritası niteliğindedir.

2. İL HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Tablo 1. Ağrı İline Ait Genel Bilgiler

Nüfus bilgisi (kişi)	491.489
Ağrı ili ÇKS ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı (kişi)*	28.542
Yüzölçümü (da)	11.099.000
Toplam Tarım Alanı (da)	3.426.836
Mera Alanı (da)	5.427.310
Nadas Alanı (da)	528.295
Orman Alanı (da)	46.732

Şekil 1. Ağrı İli Haritası

Tablo 2: Yıllar İtibariyle Tarımsal Üretim Miktarı ve Üretim Alanı (Ton – Da)

Kaynak: TÜİK

	2021		2022		2023		2024	
	Alan	Miktar	Alan	Miktar	Alan	Miktar	Alan	Miktar
Meyve	3.031	1.074	3.060	1.023	3.125	1.093	2.969	1.057
Sebze	6.679	12.182	6.866	12.740	6.467	13.156	6.361	13.284
Tarla	2.482.972	405.834	2.874.199	584.295	2.905.519	970.241	2.902.211	799.749

Tablo 3: İldeki Hayvan Varlığı (Baş/Adet)

Kaynak: TÜİK

			2022	2023	2024	2025
Büyükbaş	Manda	Manda	987	986	1.098	1.194
	Sığır	Kültür	20.098	13.294	4.476	4.461
		Melez	230.817	239.690	272.116	271.920
		Yerli (Sığır)	100.349	67.082	35.717	39.731
Küçükbaş	Keçi	Kıl	66.608	67.182	76.733	83.716
		Tiftik	-	-	-	-
	Koyun	Merinos	143	3	5	-
		Yerli (Koyun)	1.253.563	1.309.610	1.508.876	1.523.528
Arı Kovanı			26.245	28.004	26.944	27.395

Tablo 4: Su Ürünleri Üretim Miktarı ve Üretim Kapasitesi

Kaynak: TÜİK, BSÜGM

YIL	Avcılık	Yetiştiricilik			TOPLAM
	İçsu	Deniz/İçsu			
	Üretim Miktarı (Ton)	Tesis Sayısı (Adet)	Kapasite (Ton/Yıl)	Üretim Miktarı (Ton)	Üretim Miktarı (Ton)
2022	8	0	0	0	8
2023	1	0	0	0	1
2024	1	0	0	0	1

3. TARIMSAL YATIRIM POTANSİYELİ

3.1.ORGANİZE TARIM BÖLGELERİ

Ağrı Diyadin Jeotermal Kaynaklı Sera Organize Tarım Bölgesi

Diyadin İlçesinde 1300 dekar alanda Jeotermal Isıtmalı Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurulmuştur. Hâlihazırda 40 da alanda üretim yapılmaktadır. Diyadin Jeotermal Sera OSB Altyapısının Geliştirilmesi Projesi kapsamında; 1. ve 2. Etap 260 da alanın altyapısı için Bakanlıktan 2022-2025 yıllarında ayrılan 653 milyon TL ödenek harcanmıştır. Bakanlığımız tarafından finanse edilen yatırım projesi altyapı yapım aşamasında olup; 1.300 da (860 da sera alanı) alanda, yıllık 30.000 ton ürün yetiştirilmesi ve 1.500 kişilik iş istihdamı oluşturulması hedeflenmektedir. Yaklaşık 90 da alanda sera kurulum çalışması devam etmekte olup Nisan ayında fide dikimi planlanmaktadır.

3.2. COĞRAFİ İŞARET VE AĞRI İLİNE AİT COĞRAFİ İŞARETLİ ÜRÜNLER

Ağrı İline Ait Coğrafi İşaretle Ürünler

- Ağrı Geven Balı
- Ağrı Haşıl Yemeği
- Ağrı Yaprak Döneri
- Doğubayazıt Abdigör Köftesi
- Ağrı Tulum Peyniri
- Doğubayazıt Aşure Tatlısı

3.3 AĞRI'DA ZİRAİ KALKINMA İÇİN STRATEJİK ÖNCELİKLER

- 3.3.1. Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği
- 3.3.2. Büyükbaş Hayvan Yetiştiriciliği
- 3.3.3. İlimizde Sütçülük
- 3.3.4. İlimizde Su Ürünleri Yetiştiriciliği
- 3.3.5. İlimizde Arıcılık
- 3.3.6. İlimizde Kanatlı Yetiştiriciliği
- 3.3.7. İlimiz Çayır Meralarının Mevcut Durumu
- 3.3.8. İlimiz Bitkisel Üretiminin Mevcut Durumu

3.3.1 İlimizde Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği

İlimizde 2025 yılı itibarıyla 1.523.528 koyun, 83.716 keçi olmak üzere toplam 1.607.244 küçükbaş hayvan bulunmaktadır. İlçelere göre küçükbaş hayvan sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

2025 yılında 1,6 milyon olan sayı 2026 yılında 1,85 milyona, 2027 yılında ise 2,2 milyona çıkarmak hedeflenmektedir.

Tablo 5: Küçükbaş Hayvan Varlığı Ve Hedefler Tablosu

KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI				HEDEF	
İLÇE ADI	KOYUN	KEÇİ	TOPLAM	2026	2027
Doğubayazıt	643.150	30.677	673.827	763.990	908.150
Dişadin	240.650	7.220	247.870	284.765	338.369
Patnos	195.550	7.206	202.756	240.161	285.791
Merkez	159.025	10.095	169.120	190.204	226.343
Taşlıçay	106.468	4.942	111.410	135.899	161.720
Eleşkirt	70.813	7.128	77.941	89.908	106.990
Hamur	65.920	11.160	77.080	88.621	105.459
Tutak	41.952	5.288	47.240	56.452	67.178
TOPLAM	1.523.528	83.716	1.607.244	1.850.000	2.200.000

*2025 TÜİK verileridir.

Güçlü Yanlarımız

- 540 bin ha mera varlığının olması
- İlimizde yaygın olan koyun türünün sert iklim koşullarına dayanıklı ve mera şartlarına uyumlu olması
- Hayvancılığın bölge halkı için geleneksel geçim kaynağı olması,
- Mera ağırlıklı besleme nedeniyle yem maliyetinin düşük olması
- Tarım ve Orman Bakanlığı destekleri ve bölgesel teşviklerin yüksek olması

Fırsatlarımız

- 540 bin ha mera varlığının olması
- Sınır İli olmamız sebebiyle sınır ticareti potansiyelimizin yüksek olması
- İlin Ulusal ve Uluslararası birçok teşvik ve desteklerden yararlanabilmesi
- Ekolojik açıdan organik tarıma elverişli olması

Zorluklarımız

- Kış mevsiminin soğuk ve uzun sürmesi
- Özellikle genç nüfusun il dışına göç etmesi nedeniyle istihdamda genç nüfus oranının düşmesi
- Üretilen ürünlerin pazarlama ve satışı
- İlimizin sınır ili olması nedeniyle hastalık bulaşma riski

Öncelikler

- Planlı üretimin teşvik edilmesi
- Kadın ve gençlerin tarıma yönlendirilmesi
- Yerel kaynaklarla üretici ve yatırımcıların desteklenmesi

Hedef 1: Kuzu Ölüm oranının azaltılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Barınak şartlarının iyileştirilmesi	Ağrı İTOM	TKDK, DKKYB, Ağrı İTOM	Barınak Şartlarından kaynaklı kuzu kayıplarının önüne geçmek	Kısa
Kuzu İshallerine karşı aşılama programı	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM	Barınak Şartlarından kaynaklı kuzu kayıplarının önüne geçmek	Kısa
Eğitim Çalışmaları	Ağrı İTOM	SERKA, Ağrı İ.Ç.Ü.	Barınak Şartlarından kaynaklı kuzu kayıplarının önüne geçmek	Kısa

Hedef 2: Hayvan Hastalıkları ile Mücadele				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Aşılama programlarının uygulanması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM	Yapılacak aşılamalar ile önleyici tedbir alınacaktır	Kısa
Eğitim Çalışmaları	Ağrı İTOM	SERKA, Ağrı İ.Ç.Ü.	Yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.	Kısa

Hedef 3: Meraların Islahı				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Mera Ot kapasitesinin artırılması	Ağrı İTOM	Özel İdare, DAP, BÜGEM,	Otlatma süresinin ile birlikte yem kalitesi artırılması.	Kısa ve Orta
Düzensiz otlatmanın önüne geçilmesi	İl ve İlçe idare kurulları, Jandarma, İTOM	Muhtarlıklar	Bitkilerin gelişim sürelerinin artırılması sağlanacaktır.	Kısa ve Orta
Eğitim Çalışmaları	İl ve İlçe idare kurulları, Jandarma, İTOM	SERKA, Ağrı İ.Ç.Ü.	Yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır	Kısa
Meralarda sıvı ve gölgelik sayısının artırılması	İl ve İlçe idare kurulları, Jandarma, İTOM	DAP, İl Özel idaresi	Hayvan refahının artırılması	Kısa ve Orta

Hedef 4: Yem Girdi Maliyetinin Azaltılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Yem bitkileri tohum desteği	Ağrı İTOM	Özel İdare, DAP, HAYGEM	İşletmelerin kendi yem ihtiyacını karşılaması	Kısa ve Orta
Yetiştiricilere yönelik uygun fiyatlı kesif yem desteğinin sağlanması	Ağrı İTOM	TMO, TKK	İşletmelerin uygun fiyata kesif yem temin etmesi	Orta

Hedef 5: Hayvansal Ürünlerin Pazar Ağının Genişletilmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Süt ve süt ürünlerinin işleme tesisi kurulması için özel girişimcilerin teşviki	Ağrı İTOM,	Ağrı Ticaret Borsası, Ziraat Bankası	Katma değerli ürün oluşturarak gelir artışı sağlamak.	Orta ve Uzun
Et ve et ürünleri işleme tesisi kurulması için özel girişimcilerin teşviki	Ağrı İTOM,	DAP, TKDK	Katma değerli ürün oluşturarak gelir artışı sağlamak.	Orta ve Uzun
Süt tozu üretim tesisi oluşturulması	ESK	ESK	Katma değerli ürün oluşturarak gelir artışı sağlamak.	Orta ve Uzun

Hedef 6: Damızlık hayvan alımında yetiştiricilerimizin desteklenmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Faizsiz kredi desteği	Ziraat Bankası	Ziraat Bankası	Hayvan varlığının arttırılması	Orta

Hedef 7: Çoban sıkıntısının giderilmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Merkez ve ilçelerimizde sertifikalı çoban kursu sayısının artırılması	Ağrı İTOM	Ağrı MEM	Çoban sıkıntısının azaltılması	Kısa
İşletmelerin çoban istihdam desteğinden yararlanmasının sağlanması	Ağrı İTOM	Ağrı MEM	Çoban sıkıntısının azaltılması	Kısa

Hedef 8: Döl Veriminin Artırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Koyun başına elde edilen kuzu sayısının artırılması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, DKKYB	Doğan kuzu sayısında artış sağlamak	Kısa
Yavru atıklarının azaltılması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, VHO	Doğan kuzu sayısında artış sağlamak	Kısa

3.3.2 İlimizde Büyükbaş Hayvan Yetiştiriciliği

İlimizde 2025 yılı itibariyle 317.306 baş büyükbaş hayvan bulunmaktadır. İlçelere göre büyükbaş hayvan sayıları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

2025 yılında 317 bin olan sayı 2026 yılında 330 bine , 2027 yılında ise 365 bine çıkarmak hedeflenmektedir

Tablo 6: Büyükbaş Hayvan Varlığı Ve Hedefler Tablosu

BÜYÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI				HEDEF	
İLÇE	SİĞİR	MANDA	TOPLAM	2026	2027
Merkez	105.212	763	105.975	107.275	118.900
Eleşkirt	47.114	22	47.136	50.050	58.130
Tutak	47.233	49	47.282	50.150	53.185
Doğubayazıt	36.338	29	36.367	37.150	40.872
Hamur	30.985	124	31.109	32.700	35.970
Taşlıçay	21.949	80	22.029	24.130	26.543
Patnos	19.830	41	19.871	20.300	22.330
Diyadin	7.451	86	7.537	8.245	9.070
TOPLAM	316.112	1.194	317.306	330.000	365.000

*2025 TÜİK verileridir.

Güçlü Yanlarımız

- 540 bin ha mera varlığının olması
- İlimizin besilik materyal üretim potansiyelinin yüksek olması
- İlimizde yaygın olan büyükbaş hayvan türünün sert iklim koşullarına dayanıklı ve mera şartlarına uyumlu olması
- Hayvancılığın bölge halkı için geleneksel geçim kaynağı olması,
- Mera ağırlıklı besleme nedeniyle yem maliyetinin düşük olması
- Tarım ve Orman Bakanlığı destekleri ve bölgesel teşviklerin yüksek olması

Fırsatlarımız

- 540 bin ha mera varlığının olması
- Sınır İli olmamız sebebiyle sınır ticareti potansiyelimizin yüksek olması
- İlin Ulusal ve Uluslararası birçok teşvik ve desteklerden yararlanabilmesi
- Ekoljik açıdan organik tarıma elverişli olması

Zorluklarımız

- Kış mevsiminin soğuk ve uzun sürmesi
- Özellikle genç nüfusun il dışına göç etmesi nedeniyle istihdamda genç nüfus oranının düşmesi
- Üretilen ürünlerin pazarlama ve satışı
- İlimizin sınır ili olması nedeniyle hastalık bulaşma riski

Öncelikler

- Planlı üretimin teşvik edilmesi
- Hastalıktan ari işletmelerin oluşturulması
- Kadın ve gençlerin tarıma yönlendirilmesi
- Yerel kaynaklarla üretici ve yatırımcıların desteklenmesi

Hedef 1: Buzağı Ölüm oranının azaltılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Barınak, bakım ve besleme şartlarının iyileştirilmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM	Barınak, bakım ve beslenme şartlarından kaynaklı buzağı kayıplarının önüne geçmek	Kısa
Erken dönem ishallerine karşı aşılama çalışmaları	Ağrı İTOM	Veteriner Hekimler Odası, DSYB	Buzağı kayıplarının azaltılması	Kısa
Eğitim Çalışmaları	Ağrı İTOM	SERKA, Ağrı İ.Ç.Ü.	Yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.	Kısa

Hedef 2: Hayvan Hastalıkları ile Mücadele				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Aşılama programlarının uygulanması	Ağrı İTOM	Veteriner hekimler Odası	Yapılacak aşılama ile önleyici tedbir alınacaktır	Kısa
Eğitim Çalışmaları	Ağrı İTOM	SERKA, Ağrı İ.Ç.Ü.	Yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır.	Kısa

Hedef 3: Meraların Islahı				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Mera Ot kapasitesinin artırılması	Ağrı İTOM	Özel İdare, DAP, BÜGEM,	Otlatma süresinin ile birlikte yem kalitesi artırılması.	Kısa ve Orta
Düzensiz otlatmanın önüne geçilmesi	Ağrı İTOM	İl ve İlçe idare kurulları, Jandarma, Muhtarlıklar	Bitkilerin gelişim sürelerinin artırılması sağlanacaktır.	Kısa ve Orta
Eğitim Çalışmaları	Ağrı İTOM	SERKA, Ağrı İ.Ç.Ü.	Yetiştiricilerin bilinçlendirilmesi sağlanacaktır	Kısa
Meralarda sıvat ve gölgelik sayısının artırılması	Ağrı İTOM	DAP, İl Özel idaresi	Hayvan refahının artırılması	Kısa ve Orta

Hedef 4: Yem Girdi Maliyetinin Azaltılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Yem bitkileri tohum desteği	Ağrı İTOM	Özel İdare, DAP, HAYGEM, Ziraat Bankası	İşletmelerin kendi yem ihtiyacını karşılaması	Kısa ve Orta
Yetiştiricilere yönelik uygun fiyatlı kesif yem temini	Ağrı İTOM	TMO, TKK	İşletmelerin uygun fiyata kesif yem temin etmesi	Orta

Hedef 5: Hayvansal Ürünlerin Pazar Ağının Genişletilmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Süt ve süt ürünlerinin işleme tesisi kurulması için özel girişimcilerin teşviki	Ağrı İTOM,	ESK, Ağrı Ticaret Borsası, Ziraat Bankası, TKDK	Katma değerli ürün oluşturarak gelir artışı sağlamak.	Orta ve Uzun
Et ve et ürünleri işleme tesisi kurulması için özel girişimcilerin teşviki	Ağrı İTOM,	Ağrı İTOM, DAP, Ziraat Bankası, TKDK	Katma değerli ürün oluşturarak gelir artışı sağlamak.	Orta ve Uzun
Süt tozu üretim tesisi oluşturulması	ESK	ESK	Katma değerli ürün oluşturarak gelir artışı sağlamak.	Orta ve Uzun

Hedef 6: Suni tohumlama ile buzağı sayısının artırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Suni tohumlama sayısının artırılması	Ağrı İTOM	DSYB, VHO	Kültür ve melez ırkı buzağı sayısının artışı.	Kısa

Hedef 7: Manda Birliğinin kurulması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Manda yetiştiricilerinin örgütlü hale getirilmesi	Ağrı İTOM	DSYB, Ağrı ZOB	Yetiştiricilerin ortak hareketi sağlanacaktır.	Kısa

3.3.3 İlimizde Sütçülük

Ağrı İli 2024 yılı süt üretimi yaklaşık olarak 391.000 ton civarındadır. İlimizde Büyükbaş hayvancılık Merkez, Eleşkirt ve Tutak ilçelerinde yoğun olarak yapılmaktadır. İşletmelerin büyük çoğunluğu 5–20 baş hayvana sahip aile işletmeleridir. Geleneksel üretim yöntemleri yaygındır. Sağım ve barınak koşulları çoğunlukla modern standartların altındadır. 2026 yılında üretilen sütlerin katma değeri yüksek ürünlere dönüştürülmesi sağlanacaktır.

Güçlü Yanlarımız

- 540 bin ha mera varlığının olması
- Hayvancılığın bölge halkı için geleneksel geçim kaynağı olması,
- Ekolojik temizliğe bağlı olarak doğal süt üretim potansiyelinin yüksek olması,
- Mera ağırlıklı besleme nedeniyle yem maliyetinin düşük olması
- Tarım ve Orman Bakanlığı destekleri ve bölgesel teşviklerin yüksek olması

Fırsatlarımız

- İl ve ilçe bazlı süt toplama ve soğutma merkezlerinin kurulabilmesi
- Katma değerli süt ürünleri üretim potansiyelinin olması,
- Yerel ve coğrafi işaretli ürün geliştirme imkânının olması,
- Kırsalda alternatif gelir artışı ile beraber istihdamın sağlanması
- Genç çiftçi ve kadın girişimcilerin desteklenmesi

Zorluklarımız

- Süt toplama ve soğutma alt yapısının iyileştirilmesi,
- Küçük ölçekli ve dağınık aile işletmeleri
- Kış mevsiminin soğuk ve uzun sürmesi
- Teknik bilgi ve hijyen uygulamalarının artırılması

Öncelikler

- Kadın ve gençlerin tarıma yönlendirilmesi
- Yerel kaynaklarla üretici ve yatırımcıların desteklenmesi
- Katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi
- Soğuk zincirin kurulması ve güçlendirilmesi
- Süt toplama merkezlerinin kurulması

Hedef 1: Ağrı İlinde Sütün Değerlendirilmesi, Süt Hayvancılığının Geliştirilmesi ve Süt Depolama Altyapısının Güçlendirilmesi

Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Ticari süt satış miktarının artırılması	Ağrı İTOM,	Ağrı İTOM, DSYB DKKYB, Ağrı Ticaret Borsası	Üretici gelirlerinde artış sağlanması	Kısa
Süt sağım hijyeni ve hayvan hastalıklarına yönelik eğitimlerin verilmesi	Ağrı İTOM,	Ağrı İTOM, SERKA, DSYB DKKYB, TKDK, Ağrı Ticaret Borsası	Üreticilere yönelik eğitim programlarını arttırarak hayvan hastalıklarının azaltılması ve pazardaki sağlıklı süt miktarının artırılması	Kısa
Süt toplama merkezlerinin kurulumunun teşvik edilmesi	Ağrı İTOM,	DAP, DSYB DKKYB, TKDK, Ağrı Ticaret Borsası, Ziraat Bankası	Sütün soğuk zincirinin kesintiye uğramadan tüketiciye ulaştırılması	Orta
Süt işleme tesislerinin kurulumunun teşviki	Ağrı İTOM,	Ağrı İTOM, DSYB DKKYB, TKDK, Ağrı Ticaret Borsası, DAP, Ziraat Bankası	Üretilen sütün pazarlanmasının sağlanması	Orta
İrk ıslah çalışmalarının artırılması	Ağrı İTOM	DAP, DSYB DKKY	Kültür ırkı hayvan sayılarının artırılması ve buna bağlı olarak üretilecek süt miktarındaki artış	Orta

3.3.4. İlimizde Su Ürünleri Yetiştiriciliği

İlimizin en önemli akarsuyu Murat nehridir. Tendürek Dağı eteklerinden doğar, Hamur vadisinde Şeryan ve Tatlı su ile birleşir. Muş ve Bingöl illerinde Keban yakınlarında Fırat nehri ile birleşir. Şeryan, Karasu ve Taşlıçay ilin diğer önemli akarsularıdır.

İl topraklarında ırmağa katılan başlıca kollar: Şeryan Deresi, Eleşkirt Deresi, Kopuz Deresi, Ahmetbey Deresi, Küpkıran Çayı ve Mandalık Çayı'dır. 3 adet baraj ve 1 adet doğal göl mevcuttur.

Tablo 7 : İlimizde Bulunan Barajlar Ve Göletler Tablosu

Gölün Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, m3	Sulama Alanı (net) ha	Katılan Su Miktarı, (m3)	Kullanım Amacı
Balık gölü	Doğal Göl	-	1.160	-	Sulama+İçme
Patnos Barajı	Baraj	34 262 000	4.600	-	Sulama+İçme
Yazıcı Barajı	Baraj	202 185 000	34.037	-	Sulama+İçme
Derecek Barajı	Baraj	3 000 287	996	-	Sulama+İçme

(D.S.İ 8. Bölge Müdürlüğü, 2025)

Güçlü Yanlarımız

- Akarsularımızın fazla olması.
- 3 adet baraj, 1 adet doğal göl bulunmaktadır.(Yazıcı, Patnos, Derecek Barajı ve Balık Gölü)
- Mevcut su kaynaklarının soğuk, oksijen oranının yüksek olması nedeniyle Alabalık yetiştiriciliğine uygun olması
- Üretim maliyetlerinin birçok ile göre nispeten düşük olması
- Yerel tüketimde balık tüketim alışkanlığının olması
- Genç nüfusun üretime kazandırılmasına uygun bir sektör olması
- Yüksek rakım sayesinde hastalık ve parazit baskısının görece düşük olması

Fırsatlarımız

- Su ürünleri tüketiminin ülke genelinde artış eğiliminde olması
- Tarım ve Orman Bakanlığı'nın su ürünleri yetiştiriciliğine yönelik hibe ve destek programları
- Kırsal kalkınma ve istihdam projeleri kapsamında sektörün öncelikli alanlar arasında yer alması
- Sağlıklı ve doğal gıdaya yönelik tüketici talebinin yükselmesi
- Organik ve sürdürülebilir üretim modellerine geçiş imkânı
- Üniversiteler ve araştırma kurumlarıyla iş birliği yapılarak teknik kapasitenin artırılabilmesi
- Çevre illere ve bölgesel pazarlara satış imkânının bulunması
- Genç çiftçi ve kadın girişimcilere yönelik destek mekanizmaları
- Su ürünlerinin, hayvansal protein açığının kapatılmasında stratejik ürün olarak öne çıkması
- Kırsal alanlarda alternatif gelir kaynağı oluşturma potansiyeli

Zorluklarımız

- Uzun ve sert kış ayları(İklim şartları)
- Pazarlama kanallarının sınırlı olması ve markalaşma eksikliği
- Lojistik ve nakliye maliyetlerinin yüksekliği
- Balıkçılık sektörüne girişimcilik ilgisinin artırılması

Öncelikler

- Kadın ve genç yetiştiricilerimizin belirlenmesi
- Üretim alanlarının belirlenmesi
- Belgelendirme ve izin işlemleri
- Üretim tesislerinin kurulması için finansal desteğe erişim sağlanması
- Temiz su kaynaklarına erişimin sağlanması

Hedefler: Su Ürünleri Üretimini Artırmak				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Uygun yer temini Uygun balık türünü tespit etmek	Ağrı İTOM	İl Özel İdaresi, DSİ	Balık üretimini artırmak İstihdam sağlamak Sağlıklı bireylerin yetişmesini sağlamak	Kısa
Balık havuzlarının inşası, balıkların temini	Ağrı İTOM	Ziraat Bankası, TKDK, KKYDP	Kısa sürede sofralık balıkların yetiştirilmesi	Kısa
Yetiştiricilerin eğitimi ve bilinçlendirilmesini sağlamak	Ağrı İTOM	AİÇÜ	Bilinçli balık üretiminin devamlılığını sağlamak	Kısa

3.3.5. İlimizde Arıcılık

İlimizde TÜİK 2025 verilerine göre kayıtlı 287 arıcı ve 27.395 kovan bulunmaktadır. Bal üretimimiz 2025 yılı itibariyle 303 tondur. 2026 yılında arılı kova sayısını 35 bin 2027 yılında ise 40 bin arılı kovana ulaşmak hedeflenmektedir.

Tablo 8: Yıllar İtibariyle Arı Varlığı Tablosu

Yılı	Arıcı Sayısı	Kovan adedi	Bal (ton)
2021	274	25.142	240
2022	298	26.245	327
2023	319	28.004	318
2024	290	26.944	280
2025	287	27.395	303
2026(Hedef)	360	35.000	350
2027(Hedef)	480	40.000	400

Güçlü Yanlarımız

- Geniş mera ve yaylalarının varlığı
- Bitki florasının zenginliği
- Genç nüfusun fazlalığı
- Bölgeye uygun arı ırkı
- Geven balı üretiminde kullanılan geven bitkisinin mevcudiyeti
- Tarım arazilerinde pestisit kullanımının az olması
- Su kaynaklarının fazlalığı
- Endüstriyel kirliliğin düşük olması
- Yüksek rakım avantajı (daha yoğun aroma, geç kristalleşme ve yüksek besin değeri)
- Düşük girdi maliyeti
- Devlet destekleri ve sürekli teşvik programları
- Gezgin arıcılığa uygun alanların bulunması

Fırsatlarımız

- Organik ve doğal bal talebindeki artışlar
- Coğrafi işaret ve bölgesel marka potansiyeli
- Devlet destekleri ve kırsal kalkınma programları
- İklim değişikliği ile birlikte bazı bölgelerle rekabet avantajı

Öncelikler

- Genç yetiştiricilerin sektöre yönlendirilmesi
- Arılı kovan sayısının artırılmasına yönelik desteklerin sağlanması
- Arı yetiştiriciliği eğitimlerinin artırılması
- Arı ürünleri çeşitliliğinin artırılması
- Bal ormanlarının oluşturulması
- Arı hastalık ve zararlarının önlenmesi için tedbirlerin alınması

Zorluklarımız

- İklim şartları ve kısa üretim sezonu
- Finansman ve sermaye sorunları
- Ulaşım ve lojistik sorunları

Hedef 1: Ağrı İlinde Arı ve Kovan Varlığını Artırmak

Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Alternatif arıcılık ürünlerinin teşvik edilmesi	AAYB, Ağrı İTOM	AAYB, Ağrı İTOM	Katma değeri yüksek arı ürünlerinin elde edilmesi	Kısa
Arı Merası ve Bal Ormanı Tesisi	Ağrı İTOM, OGM	Ağrı İTOM, OGM	Üretilen balın kalite ve miktarının artırılması planlanmaktadır.	Uzun
Yasaklı yaylarda arıcılık faaliyetinin yürütülmesi	Ağrı İTOM, AAYB	Ağrı İTOM, Jandarma, AAYB	Arıcılık alanlarının genişletilerek bal üretiminin artırılması	Uzun
Gelir seviyesi düşük vatandaşların eğitilerek arıcılığa teşviki	Ağrı İTOM, AAYB	Ağrı İTOM, Ağrı İÇÜ, AAYB	Dar gelirli vatandaşlara yeni gelir kapısı oluşturmak	Orta

Hedef 2: Sosyal Yardım Destekleri Alan Gençlerin Sektöre Kazandırılması

Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
İlgili kuruluştan bu kişilerin tespitine yönelik çalışma yapılması	Ağrı İTOM	AAYB, SYDK	İşini kuracak ve sosyal destek bağımlılığından kurtarmak	Orta
Eğitim ve Yayın Faaliyetlerinin yapılması	Ağrı İTOM	AAYB, Ağrı MEM, Ağrı İÇÜ	Bilinçli yetiştirici sayısını artırmak	Kısa ve orta
Arılı kovan desteğinin sağlanması	Ağrı İTOM	AAYB, TKDK, İl Özel İdaresi, SERKA, DAP	Kendi işini kurabilecek finansal desteklerin sağlanacak	Kısa ve orta

3.3.6. İlimizde Kanatlı Yetiştiriciliği

2025 yılında ilimizde kanatlı hayvan sayısı 54.300 adet olup, aile tipi işletmeler şeklinde bulunmaktadır. İlimizde kanatlı yetiştiriciliğinde devekuşu yetiştiriciliği yapan 1 adet işletmemiz bulunmaktadır. İlimiz genelinde aile tipi kanatlı yetiştiriciliği yapılmakta olup, modern alanda kanatlı yetiştiriciliği yapılmamaktadır. Bu proje ilimizde kanatlı yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması ve planlı üretimin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Güçlü Yanlarımız

- Geniş kırsal alanlar ve düşük arazi maliyetleri
- Hayvancılığa dayalı geçim kültürünün yaygın olması,
- Aile işletmelerinin kanatlı yetiştiriciliğine uygun yapısı,
- Köy tavuğu ve doğal yumurtaya olan yerel talep,
- Organik üretim için uygun çevresel koşullar,

Öncelikler

- Modern kümes altyapısının iyileştirilmesi
- Teknik bilgi ve eğitim
- Yem maliyetlerinin düşürülmesi
- Kesimhane ve paketlenme tesislerinin desteklenmesi
- Soğuk iklim nedeniyle ısıtma maliyetlerinin düşürülmesi

Fırsatlarımız

- Tarım ve Orman Bakanlığı destekleri ve IPARD hibeleri
- Organik ve serbest gezen tavuk ürünlerine artan talep
- Kamu kurumlarına yerel tedarik imkânı
- Kadın ve genç girişimcilere özel destekler
- Yem bitkileri üretiminin artırılması

Zorluklarımız

- Kuş gribi ve bulaşıcı hastalıklar
- Pazarlama ve lojistik sorunları
- Zorlu iklim koşulları

Hedef 1: Kanatlı Hayvan Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Etlik piliç ve yumurta tavuğu yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	Özel idare, Belediyeler, Kooperatifler	Kanatlı hayvan sayısının artırılması, üretimin yaygınlaşması	Orta
Kanatlı hayvan yetiştiricilerine civciv desteği sağlanması	Ağrı İTOM	İl Özel İdaresi	Yetiştiricilerin üretime teşvik edilmesi	Kısa
Kümes yapımı ve modernizasyonu için hibe ve kredi destekleri	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, Ziraat Bankası, TKDK	Modern ve hijyenik üretim alanlarının oluşturulması	Orta
Bölgeye uyum sağlamış kanatlı türü hayvanların yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması (Kaz, Devekuşu)	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, Ziraat Bankası, TKDK	Kanatlı eti tüketiminin artırılması ve istihdamın sağlanması	Orta
Hindi Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi - Patnos ve Eleşkirt İlçelerinde	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, Ziraat Bankası, TKDK	Hindi eti üretim ve tüketiminin artırılması	Orta

3.3.7. İlimiz ayır Meralarının Mevcut Durumu

İlimizde Mera Bilgi Sistemine kayıtlı kamu orta malına ait toplamda mera, yaylak, kışlak, umuma ait çayır alanları en güncel itibarı ile 22.118 Adet mera sayımız bulunmaktadır. 542 bin ha kamu orta malına ait çayır, mera, yaylak ve kışlak alanımız bulunmaktadır. 1998 yılından 2026 yılına kadar İl Müdürlüğümüze 3.919 ha'lık alanda 303 adet tahsis amacı değişikliği başvuru yapılmış ve 2.390 ha'lık alanda 176 başvurunun iş ve işlemleri bitirilmiş olup 1.529 bin ha'lık alanda 127 başvurunun iş ve işlemleri devam etmektedir.

2027 yılına kadar yaklaşık 15.000 ha alan mera varlığında ıslah çalışması yapılarak ot verimi arttırılacaktır. Ot verim kapasitesinin 200 kg/da çıkarılması sağlanacaktır.

Güçlü Yanlarımız

- Geniş mera ve yaylalarının varlığı
- Bitki florasının zenginliği
- Endüstriyel kirliliğin düşük olması
- Yüksek rakım avantajı (daha yoğun aroma, geç kristalleşme ve yüksek besin değeri)
- Devlet destekleri ve sürekli teşvik programları

Fırsatlarımız

- İlimizin küçükbaş hayvancılığının merada yetiştiriciliğe uygun olması
- Merada yetişen otların ilimiz İklimine elverişli olması
- Mera ve yaylaya ulaşım imkânlarının kolay olması
- Islah edilebilecek mera varlığımızın fazla olması

Zorluklarımız

- Sert ve uzun kış şartları
- Kısa üretim sezonu
- İlkbaharda erken sonbaharda geç otlatılmanın yapılması

Öncelikler

- Islah ve amenajman çalışmalarının arttırılması
- Mera işgallerinin önüne geçilmesi
- Hayvan refahı için su kaynaklarına ulaşımın sağlanması
- Meralarda münavebeli otlatma
- Mera varlığını arttırmak

Hedef 1: Çayır ve mera varlığını artırma				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Tespit tahdit ve tahsis çalışmalarını tamamlamak	Ağrı İTOM	İl ilçe belediye Başkanlıkları, Tapu ve kadastro Müdürlükleri, Muhtarlıklar	542 bin ha olan çayır mera varlığını tespit, tahdit, tahsis çalışmaları yapılarak mevcut alanın artırılması sağlanacaktır.	Kısa
Mera İşgalleri	Ağrı İTOM	İl ilçe İdare Kurulları, Kadastro Müdürlükleri, Muhtarlıklar	İşgal altında olan meralarımız tespit edilerek eski vasıf ve kapasitesine dönüştürülecektir.	Kısa

Hedef 2: Mera ot kapasitesinin artırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Merada gübreleme, tohumlama çalışmaları yapılacaktır	Ağrı İTOM	BÜGEM, DAP, OİM, İl Özel İdaresi	Ot verim kapasitesinin artırılması sağlanacaktır.	Orta
Otlatma Planına uyulması	Ağrı İTOM	İl Jandarma, Muhtarlıklar	Merada ot kalitesi ve ot verimi artacaktır.	Kısa

Hedef 3: Merada hayvan refahını artırmak				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Merada Sıvat ve gölgelikler ile su göletlerinin yapılması	Ağrı İTOM	BÜGEM, DAP, OİM, İl Özel İdaresi	Hayvan refahı, hayvan sayısı artışı ile beraber et ve süt verimi artışı sağlanacaktır	Orta

3.3.8. İlimiz Bitkisel Üretiminin Mevcut Durumu

3.3.8. İlimiz Bitkisel Üretiminin Mevcut Durumu

İlimizde bitkisel üretimin; doğal kaynakları koruyan, çevreyle uyumlu, verimliliği esas alan ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı dayanıklı bir yapıya kavuşturulması temel amacımızdır. Bu doğrultuda, üretimde modern tarım tekniklerinin yaygınlaştırılması, toprak ve su kaynaklarının etkin ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması, ürün deseninin iklim ve pazar koşullarına uygun şekilde çeşitlendirilmesi hedeflenmektedir.

Aynı zamanda bitkisel üretimde ekonomik katma değerin artırılması, üreticilerin gelir düzeylerinin yükseltilmesi ve tarımsal üretimin kırsal kalkınmaya katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda alternatif ürünlerin geliştirilmesi, yerel üretim potansiyelinin değerlendirilmesi ve küçük aile işletmelerinin desteklenmesi öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Bununla birlikte bitki hastalık ve zararlılarıyla entegre ve etkin mücadele yöntemlerinin uygulanması yoluyla bitki sağlığının korunması, pestisit kullanımının azaltılması ve çevre ile insan sağlığının güvence altına alınması amaçlanmaktadır. Güvenli, izlenebilir ve kaliteli gıda üretiminin sağlanması için denetim, eğitim ve yayım faaliyetlerinin güçlendirilmesi, üretimden tüketime kadar olan süreçte kalite standartlarının yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Bu amaç doğrultusunda;

- Bitkisel üretimde verim ve kalitenin artırılması
- Bitki hastalık ve zararlılarının önlenmesi ve kontrol altına alınmasının sağlanması
- Doğal kaynakların (toprak-su) korunarak etkin kullanımını yaygınlaştırılması
- Sertifikalı tohum ve fide kullanımının teşvik edilmesi
- Alternatif ürünler ve küçük aile işletmelerini destekleyerek kırsal gelir çeşitliliğini artırılması
- Bitkisel üretimde iyi tarım, entegre mücadele ve çevre dostu uygulamaları yaygınlaştırılması
- Bitki sağlığına yönelik denetim ve kontrolleri etkin şekilde yürütülmesi
- Bitki beslemede kimyasal ve organik gübre kullanımının dengeli, bilinçli ve yaygın hale getirilmesi
- Yem bitkileri üretiminin artırılması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Sözleşmeli tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması ve üretici gelir güvencesinin sağlanması
- Sebze üretiminin geliştirilmesi, verim ve kalitenin artırılması
- Meyvecilik üretiminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması
- Çilek üretiminin yaygınlaştırılması ve katma değerinin artırılması
- Tıbbi ve aromatik bitki üretiminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması hedeflenmektedir.

Güçlü Yanlarımız

- İlın büyük bölümünün tarıma elverişli toprak yapısına sahip olması
- Yüksek rakım sayesinde bitki hastalık ve zararlı baskısının görece düşük olması
- Kimyasal girdi kullanımının sınırlı olması nedeniyle iyi tarım ve organik üretime uygun ekolojik yapı
- Çilek, meyvecilik ve tıbbi–aromatik bitkiler için iklim ve toprak uyumunun yüksek olması
- Bitkisel üretimde küçük aile işletmelerinin yaygınlığı ve aile iş gücünün etkin kullanılması
- İl genelinde tarım arazilerinin geniş ve bütüncül alanlar halinde bulunması
- Tarım ve Orman Bakanlığı destekleri ile DAP, TKDK ve SERKA hibelerinden yararlanabilme imkânı
- Bitki sağlığı denetim ve kontrol mekanizmalarının aktif şekilde yürütülmesi

Fırsatlarımız

- Artan nüfus ve tüketim alışkanlıklarıyla birlikte bitkisel ürünlere olan talebin yükselmesi
- Çilek, meyve ve tıbbi–aromatik bitkilerde katma değerli ürün üretim potansiyelinin yüksek olması
- Kadın ve genç çiftçilere yönelik ulusal ve bölgesel destek programlarının artması
- Dijital tarım, iyi tarım ve organik tarım uygulamalarının yaygınlaştırılabilir olması
- Örtü altı üretim ve alternatif ürünler sayesinde iklim risklerinin azaltılabilmesi
- Coğrafi işaretli ve yerel ürünler aracılığıyla markalaşma ve pazarlama imkânlarının gelişmesi
- Üniversite ve araştırma kurumları ile iş birliği yapılarak teknik kapasitenin artırılabilmesi
- Kırsalda bitkisel üretimin, hayvancılığa tamamlayıcı gelir kaynağı oluşturması

Zorluklarımız

- İklim değişikliği ve gelişim süresinin kısa olması
- Sulama altyapısının bazı bölgelerde yetersiz olması
- Küçük ve parçalı tarım arazileri
- Girdi maliyetlerinin (tohum, gübre, ilaç, enerji) yüksek seyretmesi
- Bitkisel ürünlerde pazarlama ve depolama altyapısının yetersizliği
- Tarım nüfusunun yaşlanması

Öncelikler

- Bitkisel üretimde planlı ve münavebeli üretimin yaygınlaştırılması
- Su kaynaklarının korunması amacıyla tasarruflu sulama sistemlerinin artırılması
- Bitki hastalık ve zararlılarıyla mücadelede entegre ve biyoteknik yöntemlerin önceliklendirilmesi
- Sertifikalı tohum ve fide kullanımının teşvik edilmesi
- Çilek, meyvecilik ve tıbbi–aromatik bitkiler gibi alternatif ürünlerin yaygınlaştırılması
- Küçük aile işletmelerinin üretimde sürdürülebilirliğinin sağlanması
- Kadın ve genç üreticilerin bitkisel üretime aktif katılımının artırılması
- Bitkisel ürünlerde katma değerli üretim ve işleme tesislerinin desteklenmesi
- Bitki sağlığı denetim ve kontrollerinin güçlendirilmesi
- Eğitim ve yayım faaliyetleriyle bilinçli üretici sayısının artırılması

Tablo 9: Bitkisel Ürün (Tarla Bitkileri) Üretim Miktarları (Bin Ton)

Ürün	2022	2023	2024
Tarla Bitkileri	1.260	1.529	1.124

* İlimizde tarla ürünlerinde 2026–2027 yılları için üretimi artırmaya yönelik hedefler, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın tarımsal üretim planlaması kapsamında belirlenmiştir. Bu doğrultuda, ilimiz 2026–2028 tarımsal üretim planı Bakanlık tarafından onaylanmış olup, söz konusu politika gereği ekili alanlarda artış öngörülmemektedir. Bu nedenle üretim artışı, alan genişlemesi yerine birim alanda verim ve kaliteyi artırmaya yönelik çalışmalarla sağlanacaktır. Bu çalışmalar aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur.

Tablo 10: Bitkisel Ürün (Sebze ve Meyve) Üretim Miktarları(Bin Ton)

Ürün	2022	2023	2024	2026 (Hedef)	2027 (Hedef)
Meyve, içecek ve baharat bitkileri	1,02	1,09	1,06	1,27	1,64
Sebze	12,7	13,2	13,3	16,1	19,3

*NOT: 2025 yılı TÜİK verileri açıklanmadığı için 2025 yılı baz alınmamış olup, 2024 yılı verilerine göre hedef planlaması yapılmıştır.

Tablo 11: İlçe bazlı meyve üretimi ve hedefleri tablosu

İLÇELER	Üretim alanı (da)	MEYVE ÜRETİMİ	MEYVE ÜRETİM HEDEFİ	
		2024	2026	2027
		Üretim Miktarı(Ton)	Üretim Miktarı(Ton)	Üretim Miktarı(Ton)
Diyadin	141	12	14	19
Doğubayazıt	725	70	84	110
Eleşkirt	363	24	29	37
Hamur	110	8	10	12
Merkez	215	46	55	72
Patnos	889	807	968	1259
Taşlıçay	134	22	26	34
Tutak	392	68	82	106
Toplam	1969	1057	1268	1649

*2027 yılı sonunda ilimiz genelinde meyve üretim miktarı yaklaşık %56 oranında arttırılması hedeflenmektedir.

Tablo 12: İlçe bazlı sebze üretimi ve hedefleri tablosu

İLÇELER	Üretim alanı (da)	SEBZE ÜRETİMİ	SEBZE ÜRETİM HEDEFİ	
		2024	2026	2027
		Üretim Miktarı(Ton)	Üretim Miktarı(Ton)	Üretim Miktarı(Ton)
Diyadin	40	860	1032	1238
Doğubayazıt	0	0	100	120
Eleşkirt	6	4	100	120
Hamur	170	510	612	734
Merkez	2920	5976	7171	8605
Patnos	2595	5318	6381	7658
Taşlıçay	161	114	136	164
Tutak	469	502	602	723
Toplam	6361	13284	16134	19362

*2027 yılı sonunda ilimiz genelinde sebze üretim miktarı yaklaşık %45 oranında arttırılması hedeflenmektedir

Tablo 13:Öne çıkan tarla bitkileri tablosu

Ürün	2024 Alan (hektar)	2024 Üretim (ton)	Ülke Sıra	Ülke Sıra
Buğday	96.922	228.878	27	1,1
Çayır	77.656	221.554	6	3,19
Arpa	76.254	180.268	16	2,5
Yonca	19.873	194.458	24	1,12
Korunga	6.704	44.752	6	3,05
Şeker Pancarı	6.280	378.927	16	1,65
Ayçiçeği	2.333	6.325	36	0,29

Hedef 1: Bitkisel Üretimde Verim ve Kalitenin Artırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Sertifikalı tohum ve fide kullanımının yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	BÜGEM, DAP, İl Özel İdaresi	Verim ve kalite artışı	Kısa
İyi tarım uygulamalarının teşvik edilmesi	Ağrı İTOM	TKDK, SERKA	Sağlıklı ve izlenebilir üretim	Orta
Bitkisel üretimde mekanizasyonun artırılması	Ağrı İTOM	DAP, İl Özel İdaresi	Üretim kapasitesinde artış	Orta
Organik tarım konusunda üretici bilgilendirme ve eğitimlerinin yapılması	Ağrı İTOM	SERKA, Ağrı İÇÜ, Ziraat Odaları	Bilinçli ve sürdürülebilir üretim	Kısa

Hedef 2: Bitki Hastalık ve Zararlıları ile Etkin Mücadele				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Entegre mücadele yöntemlerinin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	BÜGEM, Ziraat Odaları	Kimyasal kullanımının azaltılması	Kısa
Erken uyarı ve tahmin sistemlerinin etkin kullanımı	Ağrı İTOM	TAGEM	Ürün kayıplarının azaltılması	Kısa
Üreticilere bitki sağlığı eğitimleri verilmesi	Ağrı İTOM	SERKA, Ağrı İ.Ç.Ü	Bilinçli üretici artışı	Kısa

Hedef 3: Su ve Toprak Kaynaklarının Korunması ve Etkin Kullanımı				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Tasarruflu sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	DSİ, DAP, TKDK	Su tasarrufu ve verim artışı	Orta
Toprak analizlerinin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	Yetkili Laboratuvarlar	Dengeli gübreleme	Kısa
Erozyonla mücadele çalışmalarının artırılması	Ağrı İTOM	OİM, İl Özel İdaresi	Toprak verimliliğinin korunması	Uzun

Hedef 4: Sertifikalı Tohum ve Fide Kullanımının Yaygınlaştırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Sertifikalı tohum ve fide kullanımının üreticilere tanıtılması ve teşvik edilmesi	Ağrı İTOM	BÜGEM, Ziraat Odaları	Sertifikalı tohum ve fide kullanım oranının artması	Kısa
Sertifikalı tohum ve fide desteklerinden üreticilerin yararlanmasının sağlanması	Ağrı İTOM	DAP, TKDK	Verim ve kalite artışı	Orta
Sertifikaless tohum ve fide kullanımının azaltılmasına yönelik bilgilendirme çalışmaları	Ağrı İTOM	MEM, Ağrı İÇÜ	Sertifikalı tohum kullanımının artırılması	Kısa

Hedef 5: Alternatif Ürün ve Küçük Aile İşletmelerinin Desteklenmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Çilek, meyvecilik ve tıbbi–aromatik bitkilerin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	DAP, Ağrı İTOM, İl Özel İdaresi	Gelir çeşitliliği	Orta
Küçük aile işletmelerine yönelik proje destekleri	Ağrı İTOM	SERKA, İl Özel İdaresi	Kırsal gelir artışı	Orta
Kadın ve genç üreticilere uygulamalı eğitimler	Ağrı İTOM	MEM, Ağrı İÇÜ, SERKA	Sürdürülebilir üretim	Kısa

Hedef 6: Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Üretiminin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Çörek otu, kekik, nane, adaçayı gibi tıbbi–aromatik bitkilerin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, DAP, İl Özel İdaresi	Ürün çeşitliliğinin artırılması	Orta
Tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği, hasadı ve kurutulması konusunda eğitimlerin verilmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, SERKA, Ağrı İÇÜ	Bilinçli üretici sayısının artması	Kısa
Tıbbi ve aromatik bitkilerin işlenmesi (kurutma, yağ çıkarma, paketlenme vb.)	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, TKDK, Kooperatifler	Katma değerli ürün üretimi	Uzun
Tıbbi ve aromatik bitkilerin pazarlanması ve markalaşmasının desteklenmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, Ticaret Borsası	Üretici gelirlerinde artış	Uzun

Hedef 7: Bitki Sağlığı Denetim ve Kontrollerinin Güçlendirilmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Bitki pasaportu ve karantina denetimlerinin artırılması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM	Hastalık yayılımının önlenmesi	Kısa
Ruhsatlı bitki koruma ürünü kullanımının denetlenmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, Ticaret İl Müdürlüğü	Güvenli gıda üretimi	Kısa
Hasat öncesi kalıntı denetimlerinin yapılması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM	Güvenilir gıdanın sağlanması	Kısa

Hedef 8: Bitki Beslemede Kimyasal ve Organik Gübre Kullanımının Dengeli, Bilinçli ve Yaygın Hale Getirilmesi				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Organik gübre ve çiftlik gübresi kullanımının teşvik edilmesi	Ağrı İTOM	DAP, TKDK, İl Özel İdaresi	Toprak organik maddesinin artırılması	Orta
Kimyasal gübrelerin bilinçli kullanımına yönelik çiftçi eğitimleri	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM	Verim ve kalite artışı	Orta
Hayvansal atıklardan organik gübre üretiminin desteklenmesi	Ağrı İTOM	DAP, TKDK	Girdi maliyetlerinin düşürülmesi	Orta
Gübre uygulamalarında çevre ve su kaynaklarını koruyucu tedbirlerin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	DSİ, OİM	Toprak ve su kirliliğinin önlenmesi	Uzun

Hedef 9: Yem Bitkileri Üretiminin Artırılması ve Sürdürülebilirliğinin Sağlanması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Yem bitkileri üretimine uygun alanların tespit edilmesi ve planlı ekimin teşvik edilmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM	Yem bitkileri ekim alanlarının artırılması	Kısa
Yonca, korunga, fiğ, silajlık mısır gibi yem bitkilerinin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	DAP, İl Özel İdaresi	Kaba yem üretiminde artış	Orta
Hayvancılık işletmelerinin kendi kaba yem ihtiyacını karşılamaya yönelik desteklerin sağlanması	Ağrı İTOM	DAP, TKDK	Yem maliyetlerinin düşürülmesi	Orta
Yem bitkileri üretiminin mera baskısını azaltacak şekilde planlanması	Ağrı İTOM	İl Özel İdaresi, Muhtarlıklar	Meraların korunması ve hayvan refahının artırılması	Uzun

Hedef 10: Çilek Üretiminin Yaygınlaştırılması ve Katma Değerinin Artırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Çilek bahçesi tesisine yönelik fide, malç ve damla sulama destekleri	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, DAP, TKDK	Verimli üretim alanları	Orta
Açık alan ve örtü altı çilek üretiminin yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, İl Özel İdaresi	Üretim süresinin uzaması	Orta
Çilek ürünlerinin pazarlanması ve işlenmesine yönelik çalışmalar	Ağrı İTOM	Kooperatifler Özel Sektör	Gelir ve katma değer artışı	Uzun

Hedef 11: Sözleşmeli Tarım Uygulamalarının Yaygınlaştırılması ve Üretici Gelir Güvencesinin Sağlanması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Üreticilere sözleşmeli tarım konusunda bilgilendirme ve eğitimlerin verilmesi	Ağrı İTOM	Ziraat Odaları, SERKA, Ağrı İTOM	Bilinçli üretici sayısının artması	Kısa
Sözleşmeli üretim yapan üreticilerin destek ve teşviklerden öncelikli yararlanmasının sağlanması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM TKDK	Sözleşmeli üretimin cazip hale gelmesi	Orta
Sözleşmeli tarımın işleme, paketlenme ve pazarlama zinciriyle entegre edilmesi	Ağrı İTOM	TKDK, Özel Sektör	Üretici gelirinde istikrar	Uzun

Hedef 12: Meyvecilik Üretiminin Geliştirilmesi ve Yaygınlaştırılması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Soğuğa dayanıklı meyve tür ve çeşitlerinin belirlenmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, Ağrı İÇÜ	İklimeye uygun üretim	Kısa
Küçük ölçekli meyve bahçesi tesislerinin teşvik edilmesi	Ağrı İTOM	DAP, İl Özel İdaresi	Meyve üretim alanlarının artması	Orta
Budama, bakım ve bitki sağlığı konularında eğitimlerin verilmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, SERKA, Ağrı İÇÜ	Üreticilerin bilinçlendirilmesi	Kısa
Meyve ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasının desteklenmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, TKDK, Kooperatifler Ticaret Borsası	Katma değer ve gelir artışı	Uzun

Hedef 13: Sebze Üretimine Geliştirilmesi, Verim ve Kalitenin Artırılması

Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Sebze üretimine uygun alanların belirlenmesi ve planlı üretimin teşvik edilmesi	Ağrı İTOM	Ziraat Odaları, SERKA	Sebze üretim alanlarının artırılması	Kısa
Sertifikalı sebze tohumu ve fide kullanımının yaygınlaştırılması	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, Ziraat Odaları	Verim kalite artışı	Kısa
Açık alan ve örtü altı sebze üretiminin geliştirilmesi	Ağrı İTOM	DAP, İl Özel İdaresi	Üretim miktarının artırılması	Orta
Sebze yetiştiriciliği ve bitki sağlığı konularında eğitimlerin verilmesi	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, SERKA, Ağrı İÇÜ	Bilinçli üretici sayısının artması	Uzun
Sebze ürünlerinin pazarlanması, depolanması ve işlenmesine yönelik çalışmalar	Ağrı İTOM	Ağrı İTOM, TKDK, Kooperatifler	Katma değer ve gelir artışı	Uzun

Hedef 14: Bitkisel Ürünlerde Katma Değer ve Pazarlamanın Geliştirilmesi

Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
İşleme ve paketlenme tesislerinin teşviki	Ağrı İTOM	TKDK, DAP, Ağrı İTOM	Katma değerli ürün	Orta
Coğrafi işaretli ve yerel ürünlerin desteklenmesi	Ağrı İTOM	Ticaret Borsası, Ziraat Odaları, SERKA, İl Özel İdaresi	Markalaşma ile ticari değer artışı	Uzun
Üretici örgütlerinin pazarlama kapasitesinin artırılması	Ağrı İTOM	Ziraat Odaları, Ticaret Borsası	Pazarlama sorunlarının azalması	Orta

4. PLANLANAN DİĞER YATIRIMLAR

4.1. Ahırlar Projesi

Merkez Bölükbaşı ve Baloluk köyü sınırlarında TOKİ tarafından inşa edilen 314(7 adet iptal) ahır ünitesi ile alt yapı ve çevre düzenleme işinin takip ve koordinasyonu.

Hedef : Projenin Tamamlanması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Projenin takip ve koordinasyonu	Ağrı ÇŞİDM(TOKİ)	Ağrı Belediyesi, Ağrı İTOM	Projenin süresinde hayata geçirilmesi sağlanacaktır.	Orta ve Uzun

4.2. Tarıma Dayalı Sanayii Kuruluşlarının Oluşturulması

4.2.1. Un Fabrikası Projesi

İlimizde üretim potansiyeli yüksek olan buğdayın, un başta olmak üzere mamullere dönüştürülerek katma değerli ürün oluşturmak.

Hedef : Un fabrikasının inşası				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Özel teşebbüslerin aracılığıyla bu faaliyeti gerçekleştirmek	Ağrı İTOM,	TKDK, Ziraat Bankası, ATSO , Ağrı Ticaret Borsası	Hammaddenin katma değerli ürüne dönüştürerek üreticilere yeni Pazar ağı oluşturmak	Orta ve Uzun

4.2.2. Yem Fabrikası Projesi

İlimizde yetiştirilen küçükbaş ve büyükbaş hayvanların kesif yem ihtiyacını ekonomik şekilde üretmek.

Hedef : Yem fabrikasının inşası				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Özel teşebbüslerin aracılığıyla bu faaliyeti gerçekleştirmek	Ağrı İTOM,	TKDK, Ziraat Bankası, ATSO , Ağrı Ticaret Borsası	Yetiştiricilerimizin yem girdi maliyetlerini azlatmak	Orta ve Uzun

4.2.3. Organik Gübre Fabrikası Projesi

İlimizdeki hayvanların ve bitkisel artıkların değerlendirilerek organik gübre oluşumunun sağlamakla birlikte organik tarımı yaygınlaştırmak ve çevre kirliliğinin önlenmesi.

Hedef: Organik Gübre fabrikasının inşası				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Özel teşebbüslerin aracılığıyla bu faaliyeti gerçekleştirmek	Ağrı İTOM,	TKDK, Ziraat Bankası, ATSO, Ağrı Ticaret Borsası, KKYDP	Hayvansal ve bitkisel atıkların değerlendirilerek yetiştiricilerin gübre girdi maliyetini azaltmak.	Orta ve Uzun

4.3. At Üretim Çiftliğinin Kurulması

At yetiştiriciliği, kültürümüzde ve uygarlığımızda önemli bir yere sahiptir. Bu proje ile birlikte ilimizde binicilik sporlarının geliştirilmesi planlanmaktadır.

Hedef: At Üretim Çiftliğinin Kurulması				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Çıktılar	Vade
Üretim çiftliğinin kurulması.	Ağrı İTOM	TİGEM	At yetiştiriciliği kültürünü devamı ve istihdam alanları oluşturmak.	Orta ve Uzun

4.4. Sulama Alanlarının Arttırılması

Yazıcı Barajı'nın sulama alanı artırılması hedeflenmektedir.

Sulamaya Açılan Saha (DSİ)	34.037
İnşaat Aşamasındaki Saha	3.521
Planlama/Proje Aşamasındaki Saha	154.132

5. TARIMA DAYALI DESTEK VE KREDİLER

5.1.Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) (2021-2026)

Desteklenecek Yatırım Konuları

- Tarımsal Ürünlerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanmasına Yönelik Yatırımlar
- Tarımsal Üretime Yönelik Yatırımlar
- Su ürünleri Yetiştiriciliğine Yönelik Yatırımlar
- Hayvansal ve bitkisel orjinli gübre işleme, paketlenme ve depolamaya Yönelik Yatırımlar
- Tarımsal Amaçlı Örgütler için Ortak Makine Parkı Yatırımları
- Arıcılık ve Arı Ürünlerine Yönelik Yatırımlar
- Tarımda Dijitalleşme, Veri Yönetimi ve Akıllı Tarım Uygulamalarına Yönelik Yatırımlar
- Yapay Zeka Tabanlı Karar Destek Sistemleri ve Üretimi İzleme Teknolojilerine Yönelik Yatırımlar
- Tarımda Robotik Kullanım, Otomasyon ve Görüntülü İşleme Sistemlerinin Desteklenmesi
- İpek Böceği Yetiştiriciliğine Yönelik Yatırımlar
- Tasarruflu Tarımsal Sulama Sistemlerine Yönelik Yatırımlar

5.2. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) Tarafından Desteklenen Yatırım Konuları

2021-2027 IPARD programı(IPARD III Dönemi) onuncu başvuru çağrı ilanında 81 İlde uygulanmak üzere M3 Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımları tedbir adı altında;

- Süt ve Süt Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
- Kırmızı Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
- Kanatlı Et ve Et Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
- Su Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
- Meyve ve Sebze Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması
- Yumurtanın İşlenmesi ve Pazarlanması

Alt sektör kodlu yatırımlar %50 ve %70 hibe oranıyla desteklenmekte olup destek bütçesi ülke geneli 50 Milyon Euro olup İllere puanlama kriterine göre dağılımı yapılmaktadır. Başvuru çağrı dönemi online başvuru kapanışı 13 Şubat 2026 olarak belirlenmiştir.

5.3. Serhat Kalkınma Ajansı Tarafından Desteklenen Faaliyetler (SERKA)

Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde bölgesel kalkınmayı hızlandırmak amacıyla rekabet gücünün artırılması, yerel potansiyelin harekete geçirilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması konularında faaliyet göstermektedir. Ajans; tarım ve hayvancılıkta katma değerli üretim, kırsal kalkınma, turizm, sanayi ve girişimcilik, KOBİ'lerin desteklenmesi, istihdamın artırılması, yenilikçilik, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve sosyal kalkınma alanlarında mali ve teknik destekler sunmakta; fizibilite çalışmaları, planlama, tanıtım, eğitim ve danışmanlık faaliyetleriyle bölgenin ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlamaktadır.

5.4. DAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı Tarafından Desteklenen Yatırım Konuları

Bitkisel Üretim Altyapısının Geliştirilmesi Programı;

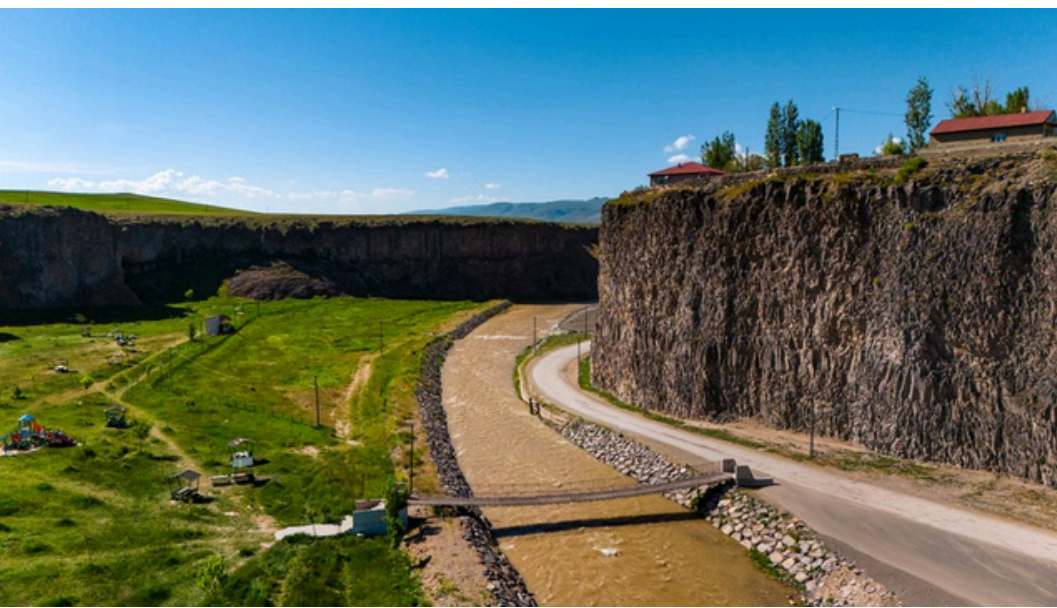
- DAP Bölgesinde Tarla Bitkileri Üretiminin Artırılması, Bitkisel Üretimde Mekanizasyonun Artırılması
- Havza Bazlı Meyveciliğin ve Örtü Altı Üretimin Geliştirilmesi Programı
- Üretici Örgütlerinin Kapasitesinin Artırılması, Tarımsal ve Yöresel Ürünlerin Üretim-Satış ve Pazarlamasının Desteklenmesi

Hayvancılık Altyapısının Geliştirilmesi Programı

- Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvancılığın Geliştirilmesi, Mera Altyapısının Geliştirilmesi
- Alternatif Hayvansal Ürün Üretiminin Geliştirilmesi

6. PROJELER

6.1. 2026 Yılı İçin Sunulan ve Onaylanan Projeler

Yem Bitkileri Üretimini Arttırılması Projesi

İlimiz genelinde 440 çiftçimize, kişi başına 20 dekar alan için 100'er kilogram olmak üzere toplam 44 ton yonca tohumu dağıtılacaktır. Proje bütçesi 14,3 milyon TL olup %70'i hibe kapsamındadır. Bu proje sayesinde il genelinde toplam 8.800 dekar alanda yonca ekilişi gerçekleştirilecektir. Proje, DAP İdaresi Başkanlığı tarafından desteklenmektedir.

Küçükbaş Yetiştiriciliğinin Geliştirilmesi Projesi

İlimizde küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin yaygınlaştırılması amacıyla, 469 aileye her biri 20 baş kapasiteli olmak üzere 2'şer adet, toplamda 938 adet kilitli koyun yemliğı dağıtılacaktır. Proje bütçesi 14,1 milyon TL olup %50'si hibe kapsamındadır. Proje, DAP İdaresi Başkanlığı tarafından desteklenmektedir.

Sıvat Projesi

Proje kapsamında yaklaşık 450 adet metal sıvat temin edilerek, il genelindeki mera ve yaylalarda kullanılmak üzere hayvan sahiplerinin hizmetine ücretsiz sunulacaktır. Projenin toplam bütçesi 3,3 milyon TL'dir. Proje, Tarım ve Orman Bakanlığımız tarafından desteklenmektedir.

Mera Islah ve Amenajmanı Projesi

Bakanlığımız Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü finansmanı kapsamında 6 köyde 7 gölgelik 90 sıvat kurulumu yapılacaktır.

6.2. İl Müdürlüğümüz Tarafından 2026 Yılı İçin Tarım Ve Orman Bakanlığına Sunulup Onay Bekleyen Projeler

Sebze Yetiştiriciliğinin Yaygınlaştırılması Projesi

Ağrı il genelinde toplam 200 çiftçiye 200.000 adet sebze fidesi dağıtılması planlanmaktadır. Projenin toplam bütçesi 2,8 milyon TL.

Korunga Yetiştiriciliğinin Yaygınlaştırılması Projesi

Ağrı il genelinde belirlenecek 250 üreticiye toplam 75 ton korunga tohumu teslim edilecektir. Projenin toplam bütçesi 4,5 milyon TL

Diyadin Kuru Fasulye Yetiştiriciliği Projesi

Ağrı İli Diyadin İlçesinde toplam 100 dekar alanda kuru fasulye üretimi gerçekleştirilecektir. Üretimin desteklenmesi amacıyla çiftçilere; 1.000 kg kuru fasulye tohumu, 100 litre kök gelişimini artırıcı sıvı gübre ve 100 litre bitki boylanmasını destekleyici sıvı gübre olmak üzere gerekli girdi materyalleri %75 hibe oranıyla dağıtılacaktır. Projenin toplam bütçesi 0,54 milyon TL

Diyadin Bağcılığın Geliştirilmesi Projesi

Ağrı İli Diyadin İlçesinde, her biri 500 metrekarelik alanlarda üretim yapacak 10 çiftçi ile birlikte toplam 5 dekar alanda bağcılık uygulaması gerçekleştirilecektir. Projenin toplam bütçesi 0,2 milyon TL.

Mera ve Yaylaların İyileştirilmesi Projesi

Proje kapsamında, büyükbaş hayvanların mera ve yayla alanlarındaki refah seviyesini artırmak ve aşı uygulamalarında zaman tasarrufu ile pratiklik sağlamak amacıyla, kaşınma kazıklarıyla donatılmış 15 adet padok ve aşı yolu kurulumu gerçekleştirilecektir. Projenin toplam bütçesi 15 milyon TL.

Buzağı Aşılama Projesi

İlimizde buzağı ölümlerinin azaltılması amacıyla, Tarım ve Orman Bakanlığımızdan 60.000 doz aşı talep edilmiştir. Talep edilen bu aşı, gebe hayvanlarda uygulanmak üzere, buzağılarda halk arasında “beyaz ishal” olarak bilinen ve E.coli (Escherichia coli) bakterisinin neden olduğu ishaller ve septisemik hastalıklara karşı koruma sağlamaktadır.

6.3. İl Müdürlüğümüz Tarafından 2026 Yılı İçin Planlanan Diğer Projeler (DAP, Özel İdare, SERKA)

Meyve Yetiştiriciliğinin Yaygınlaştırılması Projesi

Toplamda 50.000 adet elma, armut ve kiraz fidanı dağıtılması planlanmaktadır. Projenin hibe oranı % 75 olarak düşünülmüştür.

Buğday Yetiştiriciliği Projesi

750 çiftçimize 20' şer dekar alanda ekimi yapılmak üzere 750' şer kg toplamda 15.000 dekar alan için 375 ton buğday tohumu %60 hibe ile dağıtılması planlanmaktadır.

Tarım Park Kapasitesinin Arttırılması Projesi

Tarım Park Projesini büyütmek amacıyla;

1 adet Toprak frezesi (Rotavator)

2 adet Sap parçalama makinesi

2 adet Dolaplı set yapma(tava) makinası

1 adet Lazerli tesviye küreği

1 adet Pistonlu portatif vinç

1 adet Helezon

1 adet Kanal açma pulluğu

1 adet silindir

1 adet traktör arkası süpürge

1 adet asistan katlanır arka kepçe

1 adet çim biçme makinası

2 adet yem ezme makinası

1 adet taş kırma makinası

1 adet gezer harman makinası olmak üzere 17 adet alet-ekipman temini ve mevcut makinaları yağmur ve kardan korumak amacıyla 400 m²lik sundurma yapılması planlanmaktadır.

Hayata Tutunan Buzağılar Projesi

Proje kapsamında 500 büyükbaş yetiştiricimize 500 adet ilk yardım çantası ve çanta içerisinde 11 kalem(İş eldiveni, biberon, yara spreyi, batikon, doğum ipi, burunsalık, tekme önleyici, plastik muşet, buzağı battaniyesi, ateş ölçer, kaşağı) dağıtımı yapılacaktır. Projenin hibe oranı % 100 dür.

Coğrafi İşaretli Ağrı Geven Balının Üretimi Artıyor Projesi

Arıcılık yapan işletmeleri desteklemek adına 4.000 adet arısız kovan % 60 hibeli dağıtılacak olup 5 adet Buharlı Bal Mumu Eritme Kazanı ile 1 Adet Fondan Arı Yemi Makinesi alınarak çiftçilere kiralama usulü ile kullanımı sağlanacaktır. Projede kovanlar % 75 hibe destekli. Buharlı Bal Mumu Eritme Kazanı ve Fondan Arı Yemi Makinesi % 100 hibeli olacaktır.

Mera Islahı ve Amenajmanı Projesi

Proje kapsamında belirlenecek meralara hayvanlar için gölgelik yapılması planlanmaktadır. Yapılacak gölgeliklerin sayısı ve yerleri belirlenme aşamasındadır. Projenin hibe oranı % 100 olarak düşünülmüştür.

Çilek Yetiştiriciliği Projesi

100 çiftçimize 500' er m2 alanda uygulanmak yapılmak üzere toplamda 100 çiftçimize çilek bahçesi kurulması planlanmaktadır.

Büyükbaş Aşılama Projesi

İlimizde hayvan hastalıklarının önlenmesi ile buzağı ölüm oranlarının azaltılması için 60.000 adet aşı uygulaması planlanmaktadır.

Mera Refahı Projesi

Büyükbaş hayvan refahını artırmak için meralarda gölgelik, kaşınma kazığı, tuzluk ve sıvat yapılması planlanmaktadır.

Organik Gübreleme Projesi

İlimiz topraklarındaki organik madde miktarının artırılması amacıyla organik veya bakteriyel gübre dağıtımı planlanmaktadır.

Küçükbaş İlk Adım Çantası

Kuzu ölümlerinin engellenmesi ve yetiştiricileri bu konuda bilincini artırmak için eğitim ve eğitime katılan üreticilere içerisinde medikal malzeme bulunan çanta dağıtımı planlanmaktadır.

Eleşkirt İlçesi Süt Toplama Merkezi Projesi

Eleşkirt ilçesinde 10 köye süt soğutma merkezleri kurulması planlanmaktadır. Merkezlerde soğutulan sütün civar illerdeki mandıralara satışı gerçekleştirilecektir.

7. İZLEME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ

7.1. İzleme Süreci

İzleme ve değerlendirme süreci; Ziraî Kalkınma Faaliyet Planı kapsamında belirlenen hedef ve faaliyetlerin planlanan takvim, bütçe ve performans göstergeleri doğrultusunda uygulanıp uygulanmadığının düzenli olarak takip edilmesini ve elde edilen sonuçların analiz edilmesini kapsar. Bu süreç, Faaliyet planının etkinliğini artırmak, uygulamada karşılaşılan sorunları zamanında tespit etmek ve gerekli düzeltici tedbirleri almak amacıyla yürütülür.

İzleme faaliyetleri; İl Tarım ve Orman Müdürlüğü koordinasyonunda, ilgili şube ve ilçe müdürlükleri tarafından yürütülür. Her bir faaliyet için sorumlu birimler belirlenir ve faaliyetlerin gerçekleşme durumu bir yıllık dönemler halinde raporlanır. İzleme sürecinde; gerçekleşen faaliyet sayısı, yararlanıcı sayısı, üretim artışı, eğitim ve yayım faaliyetleri, fiziki gerçekleşme oranları gibi nicel ve nitel göstergeler esas alınır.

Değerlendirme aşamasında ise izleme raporları esas alınarak faaliyet planının hedeflere ulaşma düzeyi analiz edilir. Yıllık değerlendirme toplantıları yapılarak elde edilen sonuçlar gözden geçirilir, güçlü yönler ve eksiklikler tespit edilir. Gerekli görülmesi halinde faaliyet planında revizyon yapılabilir ve yeni tedbirler geliştirilebilir. Değerlendirme sonuçları; karar alma süreçlerinde, kaynakların etkin kullanımında ve sonraki dönem tarımsal planlamalarda yol gösterici olarak kullanılır.

Tablo 14:İzleme tablosu

Plan İzleme Dönemi	
Faaliyet Numarası	
Faaliyet	
Sorumlu Kurum	
İlgili Kuruluşlar	
Faaliyet Durumu	1 () Başlamadı
	2 () Devam ediyor
	3 () Tamamlandı
Faaliyetin Tamamlanma Yüzdesi	
Faaliyetle İlgili Gerçekleştirilen Faaliyetler	
Faaliyetle İlgili Yapılması Planlanan Faaliyetler	
Faaliyetin Başlangıcındaki Mevcut Durum	

7.2. Değerlendirme Süreci

Zirai Kalkınma Faaliyet Planı kapsamında yürütülen faaliyetlerin değerlendirilmesi; uygulama sürecinde elde edilen çıktılar, planın temel amaç ve hedefleri üzerindeki etkilerinin analiz edilmesini amaçlamaktadır. Bu doğrultuda değerlendirme süreci, yalnızca faaliyetlerin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini değil, aynı zamanda tarımsal üretim, verimlilik, çiftçi gelirleri ve kırsal kalkınma üzerindeki sonuçlarını da kapsamaktadır.

Değerlendirme çalışmaları; izleme sürecinde elde edilen veriler, saha gözlemleri, yararlanıcı görüşleri ve istatistiki göstergeler esas alınarak gerçekleştirilecektir. Elde edilen bulgular; hedeflere ulaşma düzeyi, uygulamaların etkinliği, kaynak kullanımının verimliliği ve sürdürülebilirlik kriterleri çerçevesinde ele alınacaktır. Bu kapsamda planlanan faaliyetlerin tarımsal yapıya sağladığı katkılar somut verilerle ortaya konulacaktır.

Değerlendirme sonuçları doğrultusunda; iyi uygulama örnekleri belirlenecek, karşılaşılan sorunlar ve risk alanları analiz edilecek ve geliştirici tedbirler oluşturulacaktır. Gerekli görülmesi halinde faaliyet önceliklerinde değişiklik yapılabilecek, yeni uygulamalar planlanabilecek veya mevcut faaliyetler güncellenebilecektir. Hazırlanan değerlendirme raporları; İl Tarım ve Orman Müdürlüğü yönetimi başta olmak üzere ilgili kurum ve paydaşlarla paylaşılacak ve sonraki dönem tarımsal politika ve Faaliyet planlarının hazırlanmasında temel referans olarak kullanılacaktır.

Tablo 15:Değerlendirme tablosu

Plan Değerlendirme Dönemi	
Faaliyet Numarası	
Faaliyet	
Sorumlu Kurum	
İlgili Kuruluşlar	
Faaliyetin Hedefin Gerçekleşmesine Katkısı	
Devam Eden Faaliyetle İlgili Yeni Faaliyet Önerileri	
Faaliyetin Uygulanması Sırasında Karşılaşılan Zorluklar	
Faaliyetin Başka Hedeflerin Artmasına/ Azalmasına Etkisi	
Faaliyetin Başlatılması, Sürdürülmesi ve/ve ya Tamamlanması İçin İhtiyaç Duyulan Kaynaklar	
Tamamlanan Faaliyetle İlgili Yeni Faaliyet Önerileri	

T.C.
AĞRI VALİLİĞİ
İL TARIM VE ORMAN
MÜDÜRLÜĞÜ